

вними підрозділами, так і негласній. Обов'язковою умовою додержання цього принципу є та обставина, що залучення до гласної і негласної роботи населення можливе тільки на основі чинного законодавства та добровільної згоди громадян за умови нерозголошення перед ними таємних форм і методів роботи оперативних підрозділів, зокрема карного розшуку. Крім цього, така взаємодія припустима лише тоді, коли це не загрожує небезпечними наслідками (наприклад, розшифровці оперативно-розшукових заходів) і не виникає небезпеки для життя та здоров'я осіб, які беруть участь у проведенні тих чи інших заходів.

Крім наведеного необхідно наголосити на ефективності виявлення кримінальних правопорушників за допомогою позаштатних негласних працівників. Співпраця з останніми є більш складною формою взаємодії з громадянами, оскільки такі працівники за своїми діловими, особистими якостями та розвідувальними можливостями можуть без розшифровки своєї належності до оперативних підрозділів встановлювати й підтримувати контакти з кримінальними елементами та їх зв'язками для одержання інформації та фактичних даних про протиправну діяльність останніх, а також вирішувати інші оперативно-розшукові завдання. Своєчасне придбання позаштатних негласних працівників дозволить одержати первинну оперативно-розшукову інформацію.

Отже, дослідивши особливості сучасної зовнішньої взаємодії правоохоронних органів встановлено, що вони полягають, по-перше, цей вид взаємодії виходить за межі системи кримінального провадження. По-друге, особливості зовнішньої взаємодії правоохоронних органів повинні бути врегульовані на законодавчому рівні з метою підвищення ефективності такої взаємодії.

Кириченко Олег Вікторович
начальник кафедри
оперативно-розшукової діяльності
та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

**ПІДРОЗДІЛИ КАРНОГО РОЗШУКУ ТА СПЕЦПІДРОЗДІЛИ
БОЗ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЯК СУБ'ЄКТИ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ
ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ**

Основними суб'єктами оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки є підрозділи карного розшуку та спецпідрозділи по боротьбі з організованою злочинністю (далі – спецпідрозділи БОЗ) органів

внутрішніх справ (далі – ОВС).

В ОВС провідну роль щодо виявлення та запобігання злочинам загальнокримінальної спрямованості відведено підрозділам карного розшуку. Саме карний розшук як підрозділ кримінальної міліції виконує найбільший обсяг роботи у напрямі протидії загальнокримінальній злочинності. У загальній структурі злочинів, що реєструються в Україні, частка злочинів, протидія яким віднесена до компетенції карного розшуку, щорічно становить близько 70-80 % [1, с. 4].

Основними завданнями підрозділів карного розшуку є у межах повноважень формування та реалізація державної політики у сфері боротьби зі злочинністю та виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили. До функцій підрозділів карного розшуку в частині протидії злочинам проти громадської безпеки відноситься попередження, виявлення і розкриття злочинів загальнокримінальної спрямованості; виявлення, припинення та розкриття злочинів, пов'язаних з протиправною діяльністю учасників організованих груп, злочинних організацій, бандитських формувань, злочинних проявів у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових речовин та радіоактивних матеріалів; ужиття заходів, спрямованих на усунення негативного впливу етнічної злочинності, радикальних і неформальних молодіжних об'єднань та рухів на оперативну обстановку в державі, підготовка управлінських рішень щодо своєчасного реагування на загострення цієї проблеми та недопущення порушень громадського порядку з боку їх учасників [2].

На сьогодні у зв'язку з подіями на Донбасі діяльність підрозділів карного розшуку спрямовано й на протидію диверсантам, які діють на територіях Донецької та Луганської областях. Так, працівники луганського карного розшуку викрили та затримали групу жителів Луганської області – 32-річного старобельчанина, 44-річного севєродончанина і 34-річного жителя Сватівського району, які упродовж певного періоду часу займалися інформаційною диверсією. Дана група осіб збирала інформацію про пересування і дислокацію сил і техніки української армії та Національної Гвардії України, фіксувала місце розташування блокпостів і спостережних пунктів, кількість і вид бойової зброї. Потім зібрану інформацію вони передавали членам злочинного угруповання бойовиків. У зв'язку з цим, працівниками карного розшуку була проведена ретельно спланована операція по затриманню членів диверсійної групи. У затриманих було вилучено вогнепальну зброю, оргтехніку та атрибутику злочинного угруповання бойовиків. Стосовно затриманих було відкрито кримінальне провадження за ст. 258 КК України «Терористичний акт» [3].

У структурі ОВС діють й спецпідрозділи БОЗ, основними напрямками діяльності зазначених підрозділів є: 1) створення правової основи, організаційних, матеріально-технічних та інших умов для ефективної боротьби з організованою злочинністю, організація міжнародного співробітництва у цій сфері;

2) виявлення та усунення або нейтралізація негативних соціальних процесів і явищ, що породжують організовану злочинність та сприяють їй; 3) запобігання нанесенню шкоди людині, суспільству, державі; 4) запобігання виникненню організованих злочинних угруповань; 5) виявлення, розслідування, припинення і запобігання правопорушенням, вчинюваним учасниками організованих злочинних угруповань, притягнення винних до відповідальності; 6) забезпечення відшкодування шкоди фізичним та юридичним особам, державі; 7) запобігання встановленню корумпованих зв'язків з державними службовцями та посадовими особами, втягненню їх у злочинну діяльність; 8) протидія використанню учасниками організованих злочинних угруповань у своїх інтересах об'єднань громадян і засобів масової інформації; 9) запобігання легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, використанню суб'єктів підприємницької діяльності для реалізації злочинних намірів [4].

Таким чином, спецпідрозділи БОЗ ОВС були наділені функцією щодо протидії утворенню організованих злочинних об'єднань та недопущення вчинення злочинів з їх боку.

Аналіз завдань та функцій підрозділів карного розшуку та спецпідрозділів БОЗ дозволяє констатувати щодо дублювання їх завдань в частині протидії злочинності, зокрема протидії злочинам проти громадської безпеки.

Вже тривалий час вирішувалося питання щодо доцільності існування спецпідрозділів БОЗ. Дійсно, зазначені підрозділи не в повному обсязі виконують свої функції, дублюються деякі функції з функціями інших підрозділів ОВС, зокрема підрозділами карного розшуку. Неодноразово і з боку керівництва МВС України, представників громадських об'єднань, а також громадян висловлювалося думка щодо доцільності існування цієї служби.

Триває дискусія з цього приводу й серед науковців. Наприклад О.О. Подобний, розглядаючи спецпідрозділи БОЗ як суб'єктів протидії злочинам корисливо-насильницькою спрямованістю, пропонував реорганізувати зазначені підрозділи та на їх основі створити у складі кримінальної міліції підрозділи оперативної розробки організованих злочинних угруповань [5, с. 28].

Досліджуючи проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки нами було розглянуто питання щодо розмежування функцій оперативних підрозділів ОВС в частині протидії організованим злочинності. Так, відповідно до чинних нормативно-правових актів України суб'єктами протидії злочинам загальнокримінальної спрямованості, що вчинюються організованими групами та злочинними організаціями, в системі ОВС є спецпідрозділи БОЗ, підрозділи карного розшуку, підрозділи по протидії незаконному обігу наркотиків. На питання, як Ви вважаєте, чи потрібно вилучити з функцій підрозділів карного розшуку та БНОН протидію організованим злочинності у зв'язку з дублюванням функцій зазначених підрозділів з функціями спецпідрозділів БОЗ, «так» відповіли 40 % працівників карного розшуку та 39 % працівників спецпідрозділів БОЗ, «ні» – 53 % та 60 %, «важ-

ко відповісти» – 7 % та 1 %.

Аналізуючи погляди фахівців з даної проблематики, висловлювань у засобах масової інформації, результатів опитування практичних працівників ОВС, слід констатувати, що вирішення цього питання є неоднозначним.

Разом з тим, відповідно до Закону України від 12.02.2015 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ» [6] спецпідрозділи БОЗ ОВС у 2015 році ліквідовуються.

На наш погляд, на сьогодні зазначену службу як суб'єкта протидії організованій злочинності взагалі та злочинам проти громадської безпеки зокрема слід було залишити, але поряд з цим необхідно було кардинально реформувати його структуру, скоротити штат, привести у відповідність функції цієї служби, переглянути вимоги щодо підбору та підготовки кадрів тощо. Це обумовлено тим, що у зв'язку з цими змінами єдиним суб'єктом залишаються підрозділи карного розшуку, які здійснюють свою діяльність від факту вчинення злочину, а основною функцією спецпідрозділів БОЗ ОВС є протидія утворенню організованих злочинних об'єднань та недопущення вчинення злочинів з їх боку, тобто їх діяльність у першу чергу спрямовано на упередження.

Список використаних джерел:

1. Кириченко О. В. Карний розшук як суб'єкт запобігання злочинам в Україні : Монографія / О. В. Кириченко, О. А. Шевченко. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2013. – 136 с.
2. Наказ МВС України від 21.09.2012 № 818 «Про затвердження Положення про Департамент карного розшуку Міністерства внутрішніх справ України».
3. Луганські оперативники затримали групу диверсантів-інформаторів // <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1156088>. – 17.09.2014.
4. Закон України від 30.06.1993 «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» // Голос України. – 1993. – 5 серп. (із змінами та доповненнями).
5. Подобний О. О. Теоретичні, правові та організаційно-тактичні основи оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук: спец. 12.00.09 “Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність” / О. О. Подобний. – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2014. – 38 с.
6. Закон України від 12.02.2015 № 193-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування органів внутрішніх справ» // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 21. – Ст. 134.